

**OPERAČNÍ MANUÁL
PRO SLAK
/ SLINTAVKA A KULHAVKA /**

Státní veterinární správa ČR

Úvod

Tento dokument byl připraven proto, aby poskytl úředním veterinárním lékařům (ÚVL) praktické vodítko týkající se zvládnání ohniska SLAK.

A. Podezření

ÚVL přijme hlášení o podezření a pořídí o tom zápis (datum, hodina, osoba)

1. Aktivizace – vstup do podezřelého hospodářství

1.1 Předběžné šetření

Povinnost hlásit podezření se vztahuje na chovatele nebo SVL. ÚVL musí shromáždit potřebné informace k vyhodnocení nakažové situace (rizika).

Před příjezdem ÚVL, chovatel podle pokynů SVL musí přijmout veškerá opatření bránící šíření infekce.

Činnost v případě podezření z výskytu SLAKu je legislativně ošetřena ve vyhl. č. 389/2004 Sb., o opatřeních pro tlumení SLAK a k jejímu předcházení a o změně vyhlášky č. 299/2003 Sb.

Okamžitě po nahlášení podezření na SLAK Krajské veterinární správě (KVS), ředitel KVS (příp. jiná zodpovědná osoba) aktivuje **epizootologickou skupinu** (seznamy členů epizootologických skupin viz **příloha C.1.1 PP**).

ÚVL z epizootologické skupiny kontaktuje osobu, která podezření nahlásila. Pokud je touto osobou chovatel, vedoucí epizootologické skupiny jej informuje o pravděpodobném čase příjezdu epizootologické skupiny a o požadovaném vybavení (místnost, tekoucí voda, elektřina atd.)

Shromáždí od něj informace týkající se:

- umístění a typu hospodářství, počtu vnímavých zvířat v hospodářství;
- přítomnosti personálu a vozidel;
- posledního přemísťování osob, vybavení, vozidel a zvířat;
- dostupnosti dezinfekčních prostředků a vybavení pro dezinfekci na místě.
- jaké jsou v hospodářství možnosti ke komunikaci (fax, telefon, mobil, internet, atd.) a současně

Epizootologická skupina vyše do podezřelého hospodářství nejlépe **dva** ÚVL + jeden zůstává venku ÚVL shromáždí informace o:

- strukturu produkčních stájí (topografie hospodářství), technologii chovu,
- personálu tohoto hospodářství (haly), přesunu vozidel, atd.
- anamnestických údajích o zvířatech (úhyny, produkční ukazatele, atd.).

Pro získání údajů je vhodné využít pohotovostní plány vedené chovatelem

ÚVL zjištěné informace oznámí KVS, která o situaci uvědomí SVS. KVS informuje rovněž HZS kraje o podezření z nákazy a v případě potřeby o požadavku na přepravu vzorku do NRL v Praze.

ÚVL se vybaví potřebným materiálem z pohotovostního kufru a pohotovostní brašnou potřebnou pro vstup a výstup z místa podezření a pro odběr vzorků. Musí být vybaven zařízením pro komunikaci s KVS (**mobilní telefon** apod.).

1.2 Vybavení

- 1) Papír a psací potřeby, štítky a popisovače
- 2) Vybavení nezbytné pro klinické vyšetření a odběr vzorků – pohotovostní brašna :
- 3) Formulář Zápisu o nařízených opatřeních (příloha B.1.3. PP)
- 4) Formulář epizootologického šetření – pohotovostní kufr
- 5) Formulář Žádanky o vyšetření (příloha B.1.29. PP)

Nejméně 2 tyto sady by měly být vždy připravené a k dispozici na KVS.

Materiál (mobilní telefony apod.), který není opatřen dezinfikovatelným obalem bude ponechán v ohnisku

2. Úvodní kroky epizootologické skupiny

2.1 Vstup

- ÚVL zastaví vozidlo v bezpečné vzdálenosti od hranice podezřelého hospodářství,
- U automobilu se převlékne do pracovního oděvu a jednorázové kombinézy (civilní šaty ponechá ve vozidle).
- ÚVL vstupuje do podezřelého hospodářství vybaven pohotovostní brašnou a v případě potřeby i s pohotovostním kufrem.
- Do hospodářství lze vstoupit jen s použitím ochranného oděvu. Do hospodářství vstupuje co nejmenší počet osob. Veškeré osoby vstupující do hospodářství musí být oblečeny do jednorázového oděvu, včetně pokrývky hlavy a návleků na boty (gumové holínky).
- Chovatel musí vyhradit, podle pokynů ÚVL alespoň dva prostory (vrátnice, šatna, přístřešek apod.), ve kterém budou k dispozici velké plastové pytle (nádoby), latexové rukavice a dostatečné množství vody a dezinfekčního roztoku. (Ochranné pomůcky pro zaměstnance zajistí chovatel.)

ÚVL určí

- výstupní místo- na hranici podezřelého hospodářství (chovatelem vybavené dezinfekční rohoží a zdrojem vody- alespoň kbelík), kde si připraví pytle, do nichž později odloží ochranný oděv (kombinézu, rukavice, návleky)
- vhodné místo – u výstupu ze stáje apod., pro provedení předběžné osobní očisty a dezinfekce, kde si připraví kbelík na nástroje a rozprašovač, obojí s dezinfekčním roztokem.
- vhodné místo – nejlépe nepropustné a dezinfikovatelné, pro vyšetření zvířat (ante i post mortem)

2.2 Klinické vyšetření

Cílem klinického vyšetření je zjištění klinické situace na hospodářství včetně počtů nemocných a podezřelých zvířat.

- Klinické vyšetření musí být provedeno u všech vnímavých **druhů** zvířat přítomných v hospodářství. Zvláštní pozornost mj. musí být věnována všem provedeným vakcinacím
- Musí být zjištěny počty vnímavých druhů zvířat přítomných v hospodářství podle kategorií a pro každou kategorii musí být vypracována zpráva obsahující datum klinického vyšetření, datum nástupu a popis klinických příznaků a úmrtnost v ks a % (v průběhu týdne, 20 dnů a měsíce před vznikem).
- Všechny tyto údaje musí být uvedeny ve formuláři epizootologického šetření (Příloha1 Manuálu SLAK.)
- Epizootologická skupina kontaktuje stálou pracovní skupinu odborníků a konzultuje opatření apod.

2.3 Nařízení opatření

- ÚVL nařídí, na úrovni hospodářství, **opatření** zamezující přemísťování osob, zvířat, produktů, vozidel a dalších předmětů, které by mohly být zdrojem původce nákazy z podezřelého hospodářství, (viz § 13 a § 76, odst. 5 zákona č. 166/1999 Sb., veterinární zákon), a § 6 vyhlášky 389/2004). Šíření, popř. zvýšení nebezpečí rozšíření nakažlivé nemoci zvířat je trestným činem podle § 306, zákona 40/2009 Sb. Trestního zákoníku.
- Nařídí uzavřít všechny vstupy a výstupy z hospodářství s výjimkou jím určených a současně nařídí instalaci vhodných dezinfekčních prostředků v těchto vchodech vjezdů a výjezdů,
- určí místa na hospodářství, kde mohou být čištěna a dezinfikována vozidla opouštějící hospodářství a stanoví postup čištění a dezinfekce. Čištění a dezinfekce vozidel se musí provádět na hranici podezřelého hospodářství – zajistí chovatel
- vyčištěná a dezinfikovaná vozidla mohou opustit infikované hospodářství pouze se souhlasem ÚVL. Musí se dbát o to, aby nedošlo ke kontaminaci přírodních nebo umělých vodních nádrží a toků použitým dezinfekčním prostředkem.
- určí místa pro mytí a dezinfekci personálu a výměnu oděvu pro případ nutnosti opustit podezřelé hospodářství.
- ÚVL provádí dohled nad plněním opatření stanovených zápisem podle § 13 vet. zákona.

2.4 Odběr vzorků

Chovatel zajistí manipulaci, fixaci (nosní svorky, pomocníky) a přípravu (očištění) zvířat k odběru vzorků a láhev (PET) s vodou k výplachu dutiny ústní zvířat před provedením seškrabu na Probang.

Sedace zvířat (2% Rometar) usnadní manipulaci se zvířaty zejména při jícno-hltanovém seškrabu.

V případě podezření na SLAK se odebírají a následně zasílají do laboratoře následující vzorky (referované vzorky – v souladu s Manuálem OIE):

- epitel z neprasklých nebo čerstvě prasklých puchýřů (min. 2g)
- tekutina z puchýřů
- krev (od jednoho zvířete - 2 plné hemosy po 10ml)
- jícno – hltanový seškrab (Probang)
- u prasat výtěr z krku

Pokud v chovu nejsou živá vnímavá zvířata - odebírá se z uhynulých vnímavých zvířat

- myokard
- vzorek krve
- celý kadaver (v závislosti na velikosti)

Postupy při odběrech vzorků – viz příloha č. 3 k vyhlášce č. 389/2004 Sb.

Diagnostické testy a standardy pro diagnostiku SLAKu – viz příloha č. 13 k vyhlášce č. 389/2004 Sb.

Každý vzorek musí být jasně a nezaměnitelně označen.

Termobox se vzorky musí být před opuštěním podniku vhodným způsobem vydezinfikován.

2.5 Odeslání vzorků

- vzorky jsou zaslány do NRL pro SLAK v Praze bezprostředně po odběru poslem - **zajistí KVS**.
- Vzorky musí do laboratoře doprovázet formulář, jehož vzor je v **Příloze B.1.29 PP**.
- Řidič pověřený přepravou vzorků musí do laboratoře jet přímo, bez jakýchkoli zastávek.
- K odvozu lze (na základě domluvené spolupráce) využít vozidlo HZS
- NRL bude o zaslání vzorků předem informována

Časový horizont laboratorní diagnostiky SLAK

Komplexní laboratorní diagnostika SLAK je prováděna v NRL pro SLAK a vezikulární choroby v SVÚ Praha

Orientační rychlý Imunochromatický test z krve (2-3 hodiny) – pouze limitovaná spolehlivost

- Průkaz viru v seškrabu z jícnu a hrtanu (Probang) RT-PCR (**do 5 hodin**)
- Průkaz viru AgELISA (pouze aftový materiál) (**36 hodin**)
- Sérologické vyšetření ELISA, NSP ELISA (**36 hodin**)
- Sérologické vyšetření virus neutralizačním testem (**72 hodin**)
- Izolace viru na buněčných kulturách a identifikace viru (**3-10 dní**)
- Konfirmace – CRL for FMD, Pirbright, UK
- Současná kapacita laboratoře - RT-PCR 50-100 vzorků/den, izolace na BK 50 vzorků/den, ELISA 1000-3 000 sér/den, VNT 1 000 sér/den.

2.6 Epizootologické šetření

Úřední veterinární lékař

- vyhotoví **zápis o nařízených opatřeních** (viz Příloha B.1.3 PP) o svém zjištění, nařízených opatřeních a poučení chovatele (viz § 13 a § 76, odst. 5 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů). Podepsaný zápis vloží ÚVL do uzavíratelného dezinfikovatelného průhledného obalu a vydezinfikovaný jej předá členům Epizootologické skupiny při předávání termoboxu se vzorky.
- zahájí epizootologické šetření a začne vyplňovat formulář epizootologického šetření (**Příloha č. 1**)
- o výsledcích šetření informuje KVS – (schéma toku informací **Příloha č. 2**)
- Na základě výsledku šetření zahájí v součinnosti s Epizootologickou skupinou neprodleně shromažďování informací nutných pro vydání MVO

3. Výstup z podezřelého hospodářství

3.1. Předběžná osobní očista

Po klinickém vyšetření a odběru vzorků ÚVL provede ve vyhrazeném prostoru (místnosti, šatně, přístřešku) předběžnou osobní očistu

- pečlivé očištění a dezinfekce obuvi a povrchovou dezinfekci kombinézy
- pracovní gumové rukavice nechává na místě, (ochranné – latexové odkládá až po odložení kombinézy na výstupním místě z hospodářství
- veškeré nástroje používané pro vyšetřování zvířat, odběry vzorků, manipulaci se zvířaty musí být mechanicky očištěny a pak namočeny do dezinfekčního roztoku nejméně po dobu 10 min., nelze-li nástroje tímto způsobem ošetřit, zůstávají na místě a jsou určeny k likvidaci.

3.2. Výstupní očista a dezinfekce

Po provedené předběžné osobní očištění a dezinfekci se přemístí na **výstupní místo** z hospodářství, kde provede výstupní očistu a dezinfekci

Postup výstupní očištění a dezinfekce:

- pečlivé očištění a dezinfekce obuvi
- svléknutí roušky, kombinézy (viz postup při svlékání ochranných oděvů)
- vložení veškerých součástí vybavení určeného ke sterilizaci v autoklávu do igelitového pytle, který se uzavře a vsune do druhého pytle, který se z venku vydezinfikuje.
- vložení všech jednorázových materiálů, (listy papíru, pokrývky hlavy, návleky na boty a jednorázové kombinézy apod). do plastového pytle, který se ponechá na místě.
- omytí rukou, tváří, příp. dalších částí těla, které mohou být kontaminovány vodou a mýdlem
- pečlivé vyčištění nehtů, pokud nebyly vystupující osoby vybaveny rukavicemi
- důkladné vyčištění nosu opakovaným „vyfrknutím“ proudy vzduchu do jednorázových papírových kapesníků
- očištění uší a zevních zvukovodů

Jako dezinfekční prostředek pro povrchovou dezinfekci kontaminovaných ochranných pomůcek lze použít například 2 % roztok chloraminu, Septonex spray příp. Desident spray ap

Po vlastní dezinfekci a očištění se ÚVL přemístí k automobilu, kde :

- svlékne pracovní oděv a pracovní obuv vloží je do igelitového pytle (svoz a neškodnou likvidaci organizuje KVS)
- převlékne se do nekontaminovaného civilního oděvu

Pozn. Veškeré osoby, které přijdou do kontaktu s podezřelými zvířaty neočekávaně (např. soukromý veterinární lékař, provádějící rutinní návštěvu, zaměstnanci chovatele, chovatel apod.) a nejsou vybaveni pro výše uvedený proces „sebeočištění“ a „sebedezinfekci“ nesmí opustit podezřelé hospodářství, dokud nebudou vhodně vybaveni zvenku.

3.3. Odjezd z podezřelého hospodářství

- Všechny osoby, které byly v kontaktu s podezřelými zvířaty nesmí navštívit jiná hospodářství s vnímavými druhy zvířat do uplynutí vhodné doby (dle druhu nákazy - v případě SLAK dle konzultace se stálou skupinou odborníků).
- Po příchodu domů se všechny osoby osprchují a civilní šaty vyperou

3.4. Setrvání v hospodářství

V případě, že hospodářství nelze bez rizika šíření nákazy opustit, zůstává ÚVL uvnitř do doby vyloučení nebo potvrzení SLAK (12 hodin) a opouští je až po vytvoření dezinfekčního koridoru složkami IZS za cca dalších 12 hodin. Nezbytné nápoje, potraviny, léky apod mu zajistí KVS.

4. Činnost KVS

Pečlivě vyplní formulář epizootologického šetření, jehož vzor je uveden v **Příloze č. 1**. Z hlediska epizootologického šetření jsou významné následující skutečnosti:

- přemísťování zvířat: kontrola záznamu o přesunech zvířat během **21 dní** před nástupem prvních klinických příznaků,
- přemísťování osob: musí být zaznamenány všechny osoby (personál, příbuzní, pracovníci služeb, veterinární lékaři), které měly přístup na hospodářství,
- přemísťování vozidel: musí být zaznamenána všechna vozidla, která měla přístup na hospodářství, bez ohledu na to, zda byla nebo nebyla v kontaktu s vnímavými zvířaty,

Formulář epizootologického šetření musí být co nejdříve po vyplnění zaslán na mailovou adresu odboru ochrany zdraví a pohody zvířat SVS e-mail: epiz@svscr.cz nebo fax: 227010195.

- V MVO popřípadě v předběžných opatřeních omezí KVS pohyb personálu postiženého hospodářství po dobu 48 hod., tj. personál nesmí navštívit žádné další komerční hospodářství nebo nekomerční hospodářství s druhy zvířat vnímavými ke SLAKu (*doba 48 hod. vyplývá ze zahraničních zkušeností při likvidaci ohnisek SLAK*).

B. Potvrzení SLAK

V případě potvrzení primárního ohniska SLAK se použijí veškeré pohotovostní postupy pro tlumení a eradikaci SLAK dle veterinárního zákona a vyhlášky č. 389/2004 Sb., směrnice Rady 2003/85/ES

1. Příslušný orgán veterinární správy musí:

- a) informovat OPIS (KOPIS) IZS a požádat o společné řešení mimořádné události spojené s mimořádnými opatřeními silami a prostředky IZS (**Příloha č. 4**). Žádost je nutno poslat rovněž faxem s podpisem kompetentní osoby,
- b) určit hranici ohniska, vstup a výstup z a do ohniska, a nařídit v rámci MVO vymezení ohniska a jeho výstražné označení
- c) vydat další mimořádná veterinární opatření (nařízení KVS pro ochranné pásmo a pásmo dozoru)
- d) provést analýzu místa ohniska ve spolupráci s HZS kraje a na jejím základě vydat konkrétní požadavky na síly a prostředky. (zpevněné plochy, přístupové cesty, požadavky na počty potřebných pracovníků a techniky, umístění zdroje elektrické energie, vody atd.)

2. Utrácení a neškodné odstranění podezřelých zvířat

2.1 Všeobecné zásady

Utrácení a neškodné odstranění vnímavých zvířat musí být prováděny co nejrychleji a v souladu s platnými právními předpisy. Aby se zabránilo přístupu volně žijících ptáků a jiných zvířat k infikovaným organickým materiálům, musí být likvidační práce prováděny v pokud možno uzavřeném objektu.

V ČR vzhledem k asanačním kapacitám a síti AP se upřednostňuje neškodné odstranění kadáverů tímto způsobem. V případě nutnosti lze kadávery neškodně odstranit zahrabáním (nejlépe přímo na místě, případně ve vytypovaných zahrabovištích). Pálení kadáverů vzhledem k ekologické zátěži, riziku šíření viru a značným technickým problémům (návoz paliva, pohyb velké počtu osob v ohnisku) je možno použít jen v případě vyčerpání ostatních možností.

2.2 Personál a vybavení nezbytné k utrácení a neškodnému odstranění

2.2.1 SVS zajistí

- Telefonickou a následně písemnou žádost o zapojení sil a prostředků IZS na OPIS GŘ HZS ČR (v případě výskytu nákazy v několika krajích současně),
- Písemnou žádost o dodávku CO₂ (včetně potřebného technického vybavení) k utrácení v plynotěsných kontejnerech na základě smlouvy uzavřené mezi výrobcem a distributorem CO₂ (v případě utrácení selat, která nelze z technických důvodů utratit jiným způsobem),

- Telefonickou a následně písemnou žádost o uvolnění speciálně upravených kontejnerů k utrácení v CO₂ z místa jejich uložení (sklady SSHR) (v případě utrácení selat, která nelze z technických důvodů utratit jiným způsobem),
- Telefonickou a následně písemnou žádost na dopravu výše uvedených kontejnerů do ohniska (AP), (v případě utrácení selat, která nelze z technických důvodů utratit jiným způsobem),
- Písemnou žádost o doručení potřebného množství desinfekčního prostředku u výrobce či případného dodavatele na základě smlouvy uzavřené s výrobcem (dodavatelem),
- Vydání „nařízení k výjezdu“ PSLN na základě informací KVS o předpokládaném rozsahu utrácení zvířat,
- Telefonickou a následně písemnou informaci o nálezové situaci a žádost o odbornou výpomoc řediteli ÚVVÚ ústředního vojenského veterinárního ústavu v Hlučíně.

2.2.2 PSLN zajistí

- před výjezdem do ohniska rozhodne o nasazení potřebné techniky a personálu na základě informací KVS (např. počet hospodářství, kategorie a počet zvířat určených k utrácení, technologie chovu...),
- odbornou obsluhu zařízení při vlastním utrácení zvířat,
- odbornou obsluhu zařízení při vlastním utrácení zvířat použitím plynotěsných kontejnerů, (v případě utrácení selat, která nelze z technických důvodů utratit jiným způsobem),
- měření a sledování účinné koncentrace CO₂ v kontejneru, (v případě utrácení selat, která nelze z technických důvodů utratit jiným způsobem),
- dostatečné množství přípravku T61 k utrácení vnímavých druhů zvířat v drobnochovech, technické vybavení pro toto utrácení,
- poučení o správném pracovním postupu při usmrcování, manipulaci se živými zvířaty, organizaci vyskladnění hal,
- kontrolu dodržování předpisů k ochraně zvířat proti týrání a požadavků zamezení šíření nákazy.

2.2.3 KVS zajistí

- telefonickou a následně písemnou žádost o zapojení sil a prostředků na KOPIS IZS HZS kraje (v případě výskytu nákazy v kraji),
- zřízení krajského krizového centra ke koordinaci ochranných a zdoňavacích opatření (§ 49 zákona č. 166/1999 Sb., § 15 odst. 3 vyhl. č. 299/2003 Sb.), (**Příloha č. C.6.3 PP**),
- ustanovení ÚVL pro hospodářství (oblast - obec), kde bude prováděno utrácení,
- povinné vybavení úředních veterinárních lékařů KVS, před vstupem do ohniska a pohybujících se v ohnisku, osobními ochrannými pomůckami (**Příloha č. 8**),

Působením KVS (SVS) jako ostatní složky IZS není dotčeno jejich postavení a úkoly stanovené zák. č. 166/1999 Sb., (veterinární zákon), § 4 odst. 5 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých souvisejících předpisů, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

2.2.4 ÚVL zasahující v ohnisku

- kontroluje a přijímá opatření k plnění MVO vydaných KVS,
- určuje pořadí a způsob provádění odborných veterinárních úkonů ke zdoňání a zabránění šíření nákazy,
- vznáší požadavky na síly a prostředky IZS potřebné k likvidaci ohniska prostřednictvím velitele zásahu na **Krizový štáb kraje** (§ 19 zák. č. 239/2000 Sb., o IZS a Věstník vlády – směrnice MV č.j. PO-4536/IZS-2001)
- spolupracuje s PSLN.

2.2.5 SVL zajistí

- v případě mimořádné události (podle §2 zákona č. 239/200Sb. o IZS) na základě výzvy velitele zásahu podle § 19 zákona č. 239/200Sb. o IZS provedení injekčního utrácení vnímavých druhů zvířat v drobnochovech, pokud je to součástí nařízených MVO.

2.2.6 Výrobce a distributor CO₂ zajistí

- dodávku potřebného množství smluvně zajištěného plynu včetně technického vybavení k provedení utrácení selat zaplynováním v kontejneru (v případě utrácení selat, která nelze z technických důvodů utratit jiným způsobem),

2.2.7 Chovatel zajistí všechny činnosti související s nařízenými MVO,

zejména:

- přítomnost **zodpovědné osoby** v hospodářství
- sociální zázemí a možnost občerstvení pro zaměstnance hospodářství zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity IZS na náklady chovatele,
- povinné vybavení pro zaměstnance hospodářství, před vstupem do ohniska a pohybujících se v ohnisku, osobními ochrannými pomůckami (**Příloha č. 8**), zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity IZS na náklady chovatele,
- pomocné práce při vyskladnění zvířat určených k utrácení ze stájí, v případě nedostatečné kapacity a nebezpečí z prodlení zajistí IZS na náklady chovatele,
- přemístění selat (v případě utrácení selat, která nelze z technických důvodů utratit jiným způsobem) do kontejneru k utrácení, v případě nedostatečné kapacity a nebezpečí z prodlení zajistí IZS na náklady chovatele,
- vyklizení hal po odstranění vnímavých druhů zvířat, v případě nedostatečné kapacity a nebezpečí z prodlení zajistí IZS na náklady chovatele,
- převoz desinfekčního prostředku od výrobce (skladu) do místa určení a případně zpět, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity a nebezpečí z prodlení zajistí složky IZS,
- průběžná dezinfekce hospodářství, v případě nedostatečné kapacity zajistí IZS na náklady chovatele,
- úklid, mechanickou očistu a předběžnou dezinfekci, v případě nedostatečné kapacity zajistí IZS na náklady chovatele,
- pomocné práce v bezprostředním okolí ohniska, v případě nedostatečné kapacity zajistí IZS na náklady chovatele,
- dekontaminaci osob a techniky vystupujících z ohniska, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity IZS,
- závěrečná dezinfekce, zajistí DDD firmy, dle aktualizovaného seznamu uloženého na každé KVS.

2.2.8 Asanační podnik zajistí

- propočtený počet vozidel a kontejnerů nezbytných k odvozu kadáverů.
- na základě telefonické a písemné objednávky SVS dopravu speciálně upravených kontejnerů určených k utrácení plynem z místa jejich uložení do ohniska,

2.2.9 Složky IZS (HZS, AČR) zajišťují

- kontrolu povinného vybavení veškerých osob, před vstupem do ohniska a pohybujících se v ohnisku, osobními ochrannými pomůckami (**Příloha č. 8**):
 - pro zaměstnance hospodářství, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity IZS,
 - pro příslušníky armády zasahující v ohnisku ve spolupráci se složkami IZS zajistí AČR,
 - pro příslušníky HZS zasahující v ohnisku zajistí HZS,
- tyče a plastové pásy k označení určené nebezpečné zóny a vstupů/výstupů, *zajistí HZS*,
- mobilní dezinfekční jednotky k dezinfekci osob a techniky,
- prostředky pro noční osvětlení,
- zabezpečení dezinfekce osob a techniky vystupujících z ohniska, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity složky IZS na náklady chovatele,
- pomocné práce při vyskladnění zvířat určených k utrácení ze stájí, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity a nebezpečí z prodlení složky IZS na náklady chovatele,
- přemístění selat (v případě utrácení selat, která nelze z technických důvodů utratit jiným způsobem) do kontejneru k utrácení, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity a nebezpečí z prodlení složky IZS na náklady chovatele,

- vyklizení hal po odstranění vnímavých druhů zvířat, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity a nebezpečí z prodlení složky IZS na náklady chovatele,
- průběžná desinfekce hospodářství, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity složky IZS na náklady chovatele,
- úklid, mechanickou očistu a předběžnou dezinfekci, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity složky IZS na náklady chovatele,
- pomocné práce v bezprostředním okolí ohniska, zajistí chovatel, v případě nedostatečné kapacity složky IZS na náklady chovatele,
- vhodné nádoby nebo kontejnery k neškodnému odstranění infikovaných materiálů kromě kadáverů,
- pevné igelitové pytle, popř. vhodné nepropustné nádoby na přemístění kadáverů do velkých kontejnerů při utrácení v drobných chovech, zajistí složky IZS na náklady chovatele,
- zabezpečení ostražky ohniska, zajistí PČR a v případě potřeby jiné složky IZS,
- určení trasy vozidel odvázejících usmrcená zvířata, zajistí KÚ- dopravní odbor, PČR ve spolupráci s AP,
- doprovod vozidel do místa neškodného odstranění kadáverů, zajistí PČR v případě potřeby.

2.2.10 Obec zajistí

(při utrácení v drobných chovech v kontaktní obci (obcích))

- soupisy chovatelů (občanů),
- soupisy zvířat k případnému utrácení,
- informování občanů o mimořádné situaci,
- doprovod osob provádějících utrácení, *ve spolupráci s PČR*,
- svoz utrácených zvířat v obci, soupisy utrácených zvířat.

2.3 Utrácení

2.3.1. Povolené postupy při usmrcování zvířat v souladu s § 5 zákona č. 246/1992 Sb.,

- prostředky způsobující ztrátu citlivosti a následně smrt,
- usmrcení elektrickým proudem,
- usmrcení oxidem uhličitým,
- injekční,
- střelnou zbraň v souladu se zvláštními právními předpisy,
- výjimka je možná v souladu s § 5h odst. 4 písm. a) zák. č. 246/1992 Sb.

2.3.2. Faktory, které lze považovat za limitující při výběru způsobu utrácení jsou:

- počet zvířat v ohnisku,
- systém ustájení,
- potenciální riziko dalšího šíření nákazy,
- aspekty pohody zvířat.

Utrácení zvířat v ohnisku zabezpečí pohotovostní střediska pro likvidaci nákaz (PSLN) Brno a Hr. Králové (viz přílohy C.3.1 a C.3.2 PP).

Brno – utrácení kapacity

Soupravy k utrácení velkých zvířat

4 soupravy (2 soupravy záloha) kapacita :

Skot - 10 ks/hod. x 2 = 20 ks/hod.

Prasata - 30 ks/hod. x 2 = 60 ks/hod.

Hradec Králové – utrácení kapacity

Soupravy k utrácení velkých zvířat

4 soupravy (2 soupravy záloha) kapacita :

Skot - 10 ks/hod. x 2 = 20 ks/hod.

Prasata - 30 ks/hod. x 2 = 60 ks/hod.

Rychlost utrácení musí být regulována možností zpracovatelské kapacity asanačního podniku a délce přepravní trasy.

- Injekční utrácení přípravkem T61
Provádí veterinární lékař nebo pod jeho dohledem osoba odborně způsobilá dle veterinárního zákona, v souladu se zákonem o léčivech a zákonem na ochranu zvířat proti týrání.

2.4 Neškodné odstranění kadaverů

2.4.1. Asanace

Kadávery určené k asanaci musí být naloženy do vhodných vozidel, která musí být úplně nepropustná. Asanace musí být provedena v podnicích schválených pro manipulaci s vedlejšími živočišnými produkty. Denní kapacity AP: cca 1 422 tun za den (povolená), 1 588 tun za den (maximální).

	Povolená denní kapacita	Maximální denní kapacita
AP Podbořany	100 t/den	120 t/den
AP Biřkov	280 t/den	360 t/den
AP Věž	450 t/den	450 t/den
AP Otrokovice	32 t/den	48 t/den
AP Mankovice	150 t/den	180 t/den
AP Žichlinek	140 t/den	160 t/den
AP Mimoň	90 t/den	90 t/den
AP Medlov	180 t/den	180 t/den (po projednání z majitelem AP)

V případě, že množství kadaverů překročí kapacity asanačních podniků, lze přikročit k zahrabávání *Zahrabání*

Požadavky na zahraboviště viz. PP SVS ČR, příloha C 4.9.

Při budování zahraboviště budou využity SaP AČR.

Densita vnímavých druhů zvířat v ČR viz. **Příloha č. C.11.1.1, C.11.2.1 PP**

3. Neškodné odstranění infikovaných materiálů

Odpady, organické materiály a všechny ostatní materiály, které není možné dezinfikovat, přítomné na farmě, musí být neškodně odstraněny.

Mléko a jiné produkty živočišného původu

ošetřena v souladu s přílohou 7, část A vyhl. č. 389/2004 Sb

Hnůj a kontaminované stelivo

ošetřena v souladu s přílohou 4, vyhl. č. 389/2004 Sb

V závislosti na množství a vlastnostech hnoje přítomného na farmě může být buď zahrabán do jámy společně s kadávery nebo navršen na hromady, promíchán granulovaným páleným vápnem (100kg/1m³ hnije), postříkán dezinfekcí, pokryt odolnou plastovou fólií a nechán zrát po dobu nejméně 42 dnů (kompostování při 70°C). Ve všech případech musí být infikovaný trus před zráním odvezen z farmy.

Sláma a objemné krmivo

ošetřena v souladu s přílohou 7, část B vyhl. č. 389/2004 Sb.

Krmiva

ošetřena v souladu s přílohou 7, část B vyhl. č. 389/2004 Sb.

4. Dezinfekce infikovaných prostor

- Veškeré jednotky fyzicky nebo funkčně propojené s podnikem musí být vydezinfikovány. Všechna vozidla opouštějící ohnisko musí být také vydezinfikována;
- musí být provedeno čištění a dezinfekce zdí, podlah a stropů infikovaných provozů, které je zaměřeno na odstranění všech organických materiálů; veškeré vybavení používané uvnitř stáje, jako jsou napáječky a krmítka, musí být omyto a ošetřeno na dobu nejméně 24 hodin dezinfekčním prostředkem;
- vodní nádrže musí být vyprázdněny, vyčištěny a vydezinfikovány;
- zásobníky na krmiva (sila) musí být vyprázdněny, vymyty horkou tlakovou vodou a ošetřeny fumigací;

4.1. Seznam dezinfekčních látek, které jsou účinné proti virovým nákazám

Seznam dezinfekčních prostředků povolených k použití v ČR viz Pohotovostní plán SVS ČR (příloha C.4.15.5.)

ZÁSADY pro vyšetření jatečných zvířat vnímavých na SLAK na jatkách v době vyhlášení zvýšeného nebezpečí.

- I. Na jatkách musí být zajištěno prohloubené stálé klinické vyšetření všech jatečných zvířat vnímavých na SLAK před poražením, a to i v době mimopracovní a ve dnech pracovního klidu (pohotovostní služby).
Musí být zajištěno prohloubené individuální klinické vyšetření jatečných zvířat a masa u vnímavých druhů zvířat se zvláštním zaměřením na diagnostiku SLAK.
Všechna zvířata dodávaná do jatek musí být vyšetřena před nakládkou a doprovázena platným osvědčením o zdravotním stavu ne starším 1 dne a musí být odporažena nejdéle do 48 hodin po jejich příchodu na jatka.

1. Postup při klinickém vyšetření

Klinická vyšetření se provede se zaměřením na hlavní druhy slintavkových příznaků podle druhu vnímavých zvířat.

Při všech změnách zdravotního stavu vnímavých zvířat na SLAK se předem vyloučí slintavka nebo podezření z ní a teprve pak se hledají další příčiny onemocnění.

Při prvním adspektivním vyšetření se posoudí celkové chování zvířat, změny na mulci nebo rypáku, okolí nozder, slintání, charakter slin, změny na strucích, přešlapování, bolestivé vstávání, kulhání apod.

Při detailním klinickém vyšetření se prohlédne mulec a jeho okolí, koutky tlamy, nozdry a jejich okolí, sliznice bezzubého okraje horní čelisti, sliznice horního a dolního pysku, bukální sliznice na obou stranách, tvrdé patro a dásně za řezáky. Dále se vyšetří sliznice jazyka od špičky jazyka až po kořen a po jeho krajích.

U krav a prasnic se prohlédnou jednotlivé struky.

Na končetinách se hledají slintavkové změny na kůži korunky, v prostoru mezipaznechtí, u prasat též na patkách a v okolí paspárků. Vyšetření se usnadní očištěním predilekčních míst.

Detailní klinické vyšetření se v indikovaných případech doplní měřením tělesné teploty. Pro detailní klinické vyšetření ve stáji je nutno použít přídatného umělého osvětlení.

2. Vybavení veterinárního lékaře na jatkách

- opisy opatření pro jatky při nebezpečí SLAK,
- ochranný oděv a obuv (pláště, kalhoty, čepice, zástěry, rukavice, případně též spodní prádlo) ochranná obuv, (gumové holinky, galoše),
- ručníky, utěrky, mýdlo, dezinfekční prostředek,
- řeznické nože, nůžky rovné a zahnuté, pinsety, skalpely,
- soupravy na odběr vzorků (zajistí KVS),
- teploměry lékařské 10 ks, PVL sáčky na odběr vzorků,
- elektr. svítidla s náhradními články.

3. Činnost veterinárního lékaře při vyslovení podezření na SLAK, na jatkách

- podezření ohlásí příslušné KVS a ta SVS ČR a KC Brno a provozovateli jatek,
- příslušná KVS postupuje v souladu §13 veterinárního zákona, (odběr vzorků a zabezpečení odvozu do příslušné referenční laboratoře, atd)
- až do potvrzení nebo vyloučení podezření zakáže porážení zvířat,
- zakáže expedici surovin a výrobků z jatek,
- zakáže opuštění prostoru lidmi a vjezd a výjezd vozidel,
- provede nálezové šetření o původu z nákazy podezřelých zvířat,
- došetří, kam byly suroviny a výrobky expedovány, kde se pohybovala vozidla jatek v posledních 14 dnech,
- nařídí zavedení vstupní a výstupní desinfekce.

II. V případě potvrzení SLAK a jiných nálezů na jatkách

Postupuje se v souladu s §17 vyhlášky 389/2004 Sb.. zejména:

1. všechna vnímavá zvířata přítomná na jatkách budou bez odkladu utracena
2. těla a vnitřnosti a případné konfiškáty nakažených nebo podezřelých zvířat budou pod úředním dozorem zneškodněna způsobem, který zamezí nebezpečí šíření původce nákazy
3. čištění a desinfekce budov a vybavení, včetně dopravních prostředků bude provedena pod dozorem úředního veterináře v souladu s pokyny vydanými KVS
4. bude provedeno epizootologické šetření
5. nový přísun zvířat k porážení se uskuteční nejméně po 24 hodinách, které uplynuly od ukončení čistících a desinfekčních postupů a vyhodnocení nasazení biologických indikátorů.

Závěrečná fáze

1. Mechanická očista všech prostor a zařízení
2. Dezinfekce všech místností
3. Závěrečná dezinfekce účinným dezinfekčním prostředkem (např. horkým roztokem 2 % louhu sodného). Jednotlivé místnosti nutno vždy po ukončení dezinfekce uzavřít a zabezpečit až do skončení dezinfekce celého závodu.
4. Pracovníci veterinární služby opouštějí prostor jatek jako poslední.
5. Kontrola účinnosti dezinfekce odpadních vod a kontrola pH.

Seznam zkratk:

AČR-	Armáda ČR
AP -	asanační podnik
SLAK –	slintavka a kulhavka
HZS -	Hasičský záchranný sbor
IZS –	integrováný záchranný systém
KVS –	krajská veterinární správa
KÚ -	Krajský úřad
NRL –	Národní referenční laboratoř
OPIS IZS –	Operační a informační středisko IZS
PSLN -	Pohotovostní středisko pro likvidaci nálezů
PP -	pohotovostní plán
PČR –	Policie ČR
SVÚ -	státní veterinární ústav
SVS -	Státní veterinární správa ČR
ÚVL -	úřední veterinární lékař

Seznam příloh

- Příloha 1 – Epizootologický dotazník
- Příloha 2 – Schéma toku informací
- Příloha 3 – Nouzová vakcinace
- Příloha 4 – Žádost o společné řešení mimořádné události
- Příloha 5 – Vzácná plemena a genové zdroje vnímavých druhů zvířat
- Příloha 6 – Časový scénář likvidace ohniska SLAK
- Příloha 7 – Evidence zvířat v drobnochovech
- Příloha 8 – Ochranné pomůcky
- Příloha 9 – Doporučení pro chovatele
- Příloha 10 – Zapojení IZS při řešení mimořádné události – nebezpečné nákazy zvířat
- Příloha 11 – Seznam desinfekčních prostředků účinných proti viru SLAK